

KØNSNETS INPUT TIL ”FRIHED FRA FATTIGDOM - FRIHED TIL FORANDRING” UDKAST TIL STRATEGI FOR DANSK UDVIKLINGSSPOLITIK

Følgende medlemsorganisationer i Kønsnet står bag de fremførte synspunkter og forslag:

CARE, Dansk Flygtningehjælp, Danske Handicaporganisationer, Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling, Dansk Ungdoms Fællesråd, Folkekirkens Nødhjælp, GAM3 Urban Sports Organisation, Ghana Venskabsgrupperne, IBIS, Kvinderådet, UNDP Nordic, Verdensnaturfonden.

Kønsnet ønsker med dette bidrag at kommentere på køns- og ligestillingsaspektet i udkastet til den nye udviklingspolitik.

Vi finder det meget positivt at ligestilling er ét af de centrale fokusområder i udkastet til den nye udviklingspolitik, og at Danmark således vil være i front med fremme af ligestilling og kvinders frihed, rettigheder og muligheder. Udkastet indeholder mange gode og centrale forslag og prioriteringsområder, men vi savner flere overvejelser og konkrete bud på hvordan de pæne hensigtserklæringer skal implementeres i praksis.

Vi vil gerne opfordre til, at køn og ligestilling indtænkes på tværs af alle kapitler og tiltag i Danidas nye udviklingspolitik - ikke mindst i forhold til sektorbidanden. Det vil styrke sammenhængen i strategien og virke mere overbevisende, hvis køn og ligestilling udover at have et særligt fokus også indtænkes konsekvent i alle andre afsnit. At styrke ligestilling i alle sektorer og på alle niveauer er nødvendigt, både lokalt, nationalt og internationalt. Ikke kun fordi ligestilling er en basal menneskerettighed, men også fordi det er en forudsætning for at nå øvrige udviklingsmål.

Udkastet til den nye udviklingspolitik har et meget stærkt fokus på kvinder, men køn og ligestilling handler i lige så høj grad om mænd. Der er ingen tvivl om at kvinder i mange lande er dårligere stillet end mænd – både politisk, økonomisk og socialt og derfor er tiltag rettet specielt mod kvinder nødvendige. Dette gøres mest effektivt ved at adressere magtrelationer mellem kvinder og mænd og det kræver, at man systematisk arbejder med de forhold der skaber ulighed og diskrimination i et givet samfund, hvad enten disse er lovmæssige, kulturelle, sociale, politiske eller økonomiske. Dermed skabes det bedste grundlag for at forstå hvorfor både mænd og kvinder oplever at blive diskrimineret. Desuden etableres fundamentet for at engagere begge køn i de ændringer der skal til, for at opnå ligestilling.

Endelig finder vi det slående, at spørgsmålet om kønsmainstreaming overhovedet ikke nævnes i denne strategi, selvom det er det ene af to ben i den eksisterende ligestillingsstrategi og vi opfordrer til fortsat at have mainstreaming på den udviklingspolitiske dagsorden.

I det følgende vil vi først kommentere på ligestillingskapitlet for dernæst at komme med konkrete anbefalinger til hvor køn med fordel kan indtænkes i de andre kapitler af udkastet.

Kommentarer til kapitlet om ligestilling

- Det er positivt at strategien fokuserer på den politiske ligestilling og på de samfundsmæssige institutioner og normer, der hindrer ligestilling. Dette fokus bør styrkes, idet det er en forudsætning for den øvrige ligestilling.
- Et af de centrale elementer i strategien er sikring af økonomisk ligestilling, herunder lige adgang til og kontrol over ressourcer. Andre vigtige elementer, som strategien bør indtænke, er sikring af at nationale budgetter er kønssensitive og allokerer tilstrækkelige ressourcer til sociale sektorer som sundhed og uddannelse. I forlængelse heraf bør kvinders rolle i omsorgsøkonomien anerkendes og understøttes. Dette ikke mindst i de samfund der er hårdt ramt af HIV og AIDS, hvor kvinders omsorgsrolle ofte er stærkt intensiveret, uden at der finder nogen form for økonomisk kompensation eller arbejdsmæssig aflastning sted.
- Det vil klæde strategien hvis mænd og kvinder med handicap også nævnes i forbindelse med adgangen til uddannelse, samt i relation til konfliktsituationer. Personer med handicap ses ofte uden for målgruppen for skole og anden form for uddannelse og er endvidere en udsat gruppe under og efter konflikter. Ofte efterlades de i flygtninge- eller transitlejre, når repatrieringen tilbage til landsbyerne påbegyndes, og lejrene lukkes ned. Samtidig viser undersøgelser fra WHO og Verdensbanken, at kønsbaseret vold og voldtægt ofte rammer piger og kvinder med handicap, også i konfliktsituationer.
- Fokus på seksuelle og reproduktive rettigheder bør fremmes som et mål i sig selv, ikke kun primært som et middel til lavere fødselsrate. I samme forbindelse er det vigtigt at se på seksuelle og reproduktive rettigheder for seksuelle minoriteter (især homoseksuelle og transkønnede) der i dag forfølges og kriminaliseres i mange samfund.
- Der er et stærkt fokus på ønsket om dialog med partnerlandene og i udviklingssamarbejdet, hvilket er godt, men vi savner en konkretisering af, hvordan denne dialog skal foregå – og følges op. I forlængelse heraf ser vi gerne at øget fokus på kapacitetsopbygning af ligestillingsenheder og støtte til sådanne. Et eksempel kunne være kapacitetsopbygning i samarbejdslandenes ministerier, således at ligestilling integreres i landes finanslov, indlejres i strategier og handlingsplaner for uddannelse og sundhedsområdet, eller indtænkes i forbindelse med ansøgninger om adgang til ressourcer, som skal bruges til at tilpasse lande og befolkninger til klimaforandringerne.
- Det er positivt at Danmark vil arbejde for at ligestilling indgår i den internationale klimaindsats. Dette nævnes eller uddybes ikke yderligere, hverken i ligestillingskapitlet eller i kapitlet om miljø og klima. Det ville være relevant at indtænke kønsaspektet i f.eks. klimafinansieringsmekanismer og i politikker om klimaforandringer, der udvikles globalt, regionalt og nationalt etc.
- Det er glædeligt at strategien anerkender at kvinder marginaliseres i fredsforhandlinger og genopbygningsprocesser, da meget tyder på at inddragelse af kvinder i disse processer øger chancerne for bæredygtige og vedholdende fredsaftaler betydeligt. For at opnå den optimale effekt af indsatser i skrøbelige stater og konfliktområder er det derfor nødvendigt at integrere køns- og ligestillingsperspektivet i disse processer. Samfund under forandring tilbyder mulighed for at adressere ligestillingsproblematikker og for at fokusere på inddragelse af marginaliserede grupper – hvor begge køn er repræsenteret.
- Det er vigtigt at linke prioriteterne til de relevante konventioner for eksempel CEDAW, UN resolution 1325 og 1820 om Kvinder, Fred og Sikkerhed netop for at understrege at der henvises til universelle rettigheder og interesser, og ikke kun danske prioriter.

Inddragelse af køn og ligestillingsaspektet i hele strategien

Følgende er eksempler på, hvor kønspektiver med fordel kan inddrages og nuanceres i de resterende kapitler i strategien:

Kapitel 2. Partnerskaber for forandring

- Kapitlet bør indtænke støtte til civilsamfundsorganisationer der arbejder aktivt med at støtte ligestilling og fremme kvinders vilkår. En aktiv deltagelse af stærke civilsamfundsorganisationer er en afgørende forudsætning for at forandre kulturelt betingede kønsnormer.
- Danmark bør arbejde for et øget fokus på ligestilling i internationale organisationer.

Kapitel 3. Frihed, demokrati og menneskerettigheder

- Strategien bør anerkende at kvinders politiske deltagelse - hverken som vælgere eller som kandidater i valg handlinger – er på niveau med mænds. Kønsbestemte faktorer må derfor implementeres i de processer, der knytter sig til valgadministration og vedtagelsen af valglove. De sociale, kulturelle og religiøse barrierer for kvinders aktive politiske deltagelse ændres ikke kun ved lovgivning og andre formelle tiltag som kønskvotering og lignende, selvom det er vigtige redskaber. Der er behov for holdningsændringer og værdsættelse af kvinders potentialer, rettigheder og muligheder.
- Strategien må ikke være blind for at politikker, systemer og servicere ofte er defineret, designet og administreret af mænd og de reflekterer derfor mænds antagelser og perspektiver på kvinders behov og situation og ikke kvindernes egne refleksioner. Resultatet er ofte kvinders apati i forhold til valgprocesser. Her er det vigtigt at strategien fremhæver betydningen af de politiske partiers rolle som 'gatekeepers' i forhold til kvinders politiske deltagelse som vælgere og bidragsydere til udformningen af et lands politikker, der er en konsekvens af de politiske partiers arbejde.
- Ansvarlig og fornuftig regeringsførelse er afhængig af lige deltagelse og repræsentation af mænd og kvinder, samt institutionelle reformer, der sikrer ligestilling og gør ligestilling mellem kønnene til en af de standarder, som man vurderer beslutningstagerne ud fra. Det er derfor essentielt at man på lokalt plan opbygger ansvarsbevidste institutioner og forbedrer serviceydelser. Således kan man forbedre kvaliteten af forvaltningen ud fra det perspektiv, at hvis kvinder kan få adgang til offentlige ydelser på lige fod med mændene, så kan de også stille forvaltningen til ansvar.
- Strategien bør indeholde en konkretisering af, hvilke ligestillingsaktører Danmark forestiller sig at samarbejde med. Vi anbefaler, at det præciseres, at Danmark bør yde støtte til ligestillingsinstitutioner og organisationer på nationalt, regionalt og lokalt niveau, herunder også kvindebevægelserne i de berørte lande.

Kapitel 4. Vækst og beskæftigelse

- Køns- og ligestillingsaspekter er slet ikke indarbejdet i kapitlet om vækst og beskæftigelse og det til trods for at Danmark netop har været vært for en international konference om Women's Empowerment and Employment. Her var det gennemgående budskab, at "Empowering women is smart economics". Dette kræver tiltag, der ser på de underliggende årsager til

kvinders økonomiske position – herunder styrkelse af kvinders retslige status og rettigheder, samt inklusion og deltagelse i politiske beslutningsprocesser.

- Vækst og beskæftigelse skal ikke blot ses i forhold til den industrielle sektor. Flertallet af de fattigste er bønder og jordløse landarbejdere – heraf er ca. 70% kvinder. Vi vil derfor opfordre til at Danmark støtter nationale og lokale initiativer i samarbejdslandene, der sigter på at styrke kvinders rettigheder til jord, herunder støtte til grupperinger, der arbejder for kvinders ret i forhold til jordreformer, formelle og uformelle 'retsinstanser', der har kompetence i spørgsmål om jordrettigheder og deres fokus på køn.

Kapitel 6. Stabilitet og skrøbelighed

- Kapitel 6 har et meget ensidigt fokus på kvinder. Det bør anerkendes at mænd, kvinder og børn påvirkes forskelligt af konflikter og skrøbelige situationer og spiller forskellige roller i disse. Kvinder og børn er ofte mere sårbare og særligt udsatte for seksuelle overgreb, kidnapninger, tvangsforflytninger og tvangsægteskaber, men kvinder er også aktører, der på forskellige niveauer og afhængig af deres sociale status, påvirker udviklingen. Mænd er heller ikke bare soldater og gerningsmænd, men også ofre for seksuelle overgreb, kidnapninger, voldshandlinger, og de oplever ofte at deres rettigheder krænkes og at deres rolle som primære forsørgere i høj grad udfordres og sættes på spil. Mænd og drengebørn, der udsættes for seksuelle krænkelser, er ofte mere sårbare, da disse krænkelser er endnu mere tabubelagte end krænkelsen af kvinder.

Kapitel 7. Miljø og klima

- Køns- og ligestillingsaspekter skal implementeres i strategiens miljø og klima indsats. Fattige kvinder og mænd i udviklingslandene mangler ressourcer og muligheder for at beskytte sig mod ødelæggende konsekvenser af klimaforandringer – både katastrofale vejrforfænomener og mindre presserende, men stadig signifikante skift i f.eks. regionale nedbørsniveauer. Oftest er kvinderne de mest sårbare i disse situationer, hvilket bl.a. skyldes at kvinder er beskæftigede i og afhængige af de sektorer, der rammes hårdest.
- Mekanismer, der støtter tilpasning til klimaforandringer og reduktion af CO2 udslip og drivhusgasser i atmosfæren, tager i nogen grad højde for sårbare grupper såsom kvinder og fattige oprindelige folk. Tendensen er desværre, at disse grupper ofte optræder udelukkende som modtagere af de forskellige klimaindsatser i stedet for at blive inddraget i arbejdet som ressourcepersoner og aktører, der har potentialer, erfaringer og viden om hvad der kan gøres i kampen mod klimaforandringerne. Vi anbefaler derfor at kønsaspektet skal integreres i designet og implementeringen af de forskellige finansieringsmekanismer for bekæmpelse af klimaforandringer, således at man sikrer at finansieringen når fattige mænd og kvinder ligeligt. Hvis ikke man indtænker ligestillingsaspektet så bliver resultatet desværre at fattige kvinder og mænd, som i forvejen er dårligt stillet i forhold til at takle konsekvenserne af klimaforandringerne, får endnu ringere adgang til den ellers meget tiltrængte støtte de kan få til at tilpasse sig.
- Desuden er det vigtigt at integrere køn i de politikker om klimaforandringer, der udvikles globalt, regionalt og nationalt. Og opbygning af kapacitet på ligestillingsområdet blandt de embedsmænd og politikere, som udvikler klimapolitikker, er også af afgørende betydning for vellykkede klimaindsatser.